

דף שבועי

בס"ד

פרשת נשא, תשפ"א, מספר 1419

שעתם היפה ביותר של עם ישראל במדבר מיכאל קנובסקי

התורה² מקשר פסוק זה לתחילת פרשת הנשיאים. שם נאמר למשה מפי הגבורה לקחת את העגלות שהביאו הנשיאים, וגם לקבל את קורבנותיהם: "נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם" (שם:יא). בעל ה"פנים יפות" מסביר, שה' כה חפץ בקורבנות של בני ישראל, שברגע שהגיע משה לאוהל מועד, ציווה לו הקב"ה מייד לקבל את קורבנות הנשיאים. התירוץ יפה, אך אינו מסביר מדוע התיאור "ובבא משה אל אוהל מועד" מופיע כשמונים ומשהו פסוקים אחרי ציווי ה' לקבל את קורבנות הנשיאים.

ושאלה אחרונה, בהתייחס לתחילת הפרשה הבאה, פרשת "בהעלותך": רש"י מביא שם את מדרש חז"ל³ "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו". איך אפשר לומר שאהרון לא השתתף בחנוכת המשכן? הרי כל תחילת פרשת "שמני" מדברת על חנוכת המשכן על ידי אהרון ובניו הכוהנים?

לעניות דעתי, התשובה לשלוש השאלות הללו נמצאת בפירושו של הספורנו בסוף פרשתנו, על הפסוק "ובבוא משה":
ואף על פי שהיה הדבר (קורבנות הנשיאים) מועט מאד בערך אל חנוכת שלמה⁴ מכל

מתוך 176 פסוקים בפרשתנו, כמעט תשעים פסוקים עוסקים בחנוכת המשכן, עם פירוט מדויק של קורבנות הנשיאים של כל שבט ושבט ומתנותיהם, וסיכום מספרם הכולל.

התורה נכתבה בצורה מבוקרת וערוכה. ולכן, אם נראה שנכתב בה דבר מה מיותר, מילים וכל שכן פסוקים, אנו מוצאים בדרך כלל מדרשי חז"ל הנותנים טעם לדבר. כך למשל דרשו חז"ל על הכפילות של סיפור רבקה ועבד אברהם בפרשת "חיי שרה": "יפה שיחתם של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשת אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה".¹ היינו מצפים, אם כן, למצוא גם כאן מדרשים המסבירים את החזרות הרבות בפרשת הנשיאים, הפרוסות על עשרות רבות של פסוקים "מיותרים". יגעת י ומצאתי מדרשים רבים המתייחסים לסדר הנשיאים ולפרטי הקורבנות, אך לא מצאתי מדרש המסביר מדוע פירטה התורה את הקורבנות של כל נשיא ונשיא, על אף שכולם היו זהים. נכון, חשוב היה שלא לקפח אף אחד מהשבטים, ואין זה נאה לכתוב בהרחבה על נשיא אחד ולפטור את השאר בפסוק אחד המציין שכן עשו גם שאר הנשיאים, אך בהחלט אפשר היה לקצר. התורה הייתה יכולה לארגן את תיאור הבאת הקורבנות באופן אחר: לכתוב בתחילה את שמות הנשיאים לפי סדר בואם למשכן, לציין אצל כל נשיא את היום שבו הביא את קורבנותיו, ולפרט בסוף, בפסקה אחת, את רשימת הקורבנות. באופן זה היה הסיפור מתקצר בהרבה, מבלי לקפח אף אחד מהשבטים.

בנוסף לריבוי החזרות, הפסוק שחותם את פרשת הנשיאים תמוה: "וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכְּפָרֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים וַיְדַבֵּר אֲלֵיוֹ" (במ' ז:פט). כיצד עניין זה קשור לקורבנות הנשיאים? בעל ה"פנים יפות" על

2 רבי פינחס ב"ר צבי הירש הלוי הורוויץ נולד בפולין בשנת תצ"א (1730) ונפטר בשנת תקס"ה (1805).

3 תנחומא ה.

4 במשך שנים רבות תהיתי מי אכל את כל הבשר שניתן לכוהנים מזבח השלמים: בקר שניים, אילים חמישה, עתודים חמישה כבשים בני שנה חמישה, וכל זאת כפול 12. הבה נזכור שהיו אז רק ארבעה כוהנים; אהרון, אלעזר, איתמר ופנחס. גם אם נצרף לסועדים נשים ובנות שאינן נשואות, זוהי כמות בשר עצומה. מדוע ציווה הקב"ה להביא כמות כזו של קורבנות, כאשר ידוע מראש שיישרפו בתור נותר? הרב יואל בן נון הסביר לי אישית, שאמנם נראה שרוב הבשר הלך לשרפה, אך בשל כבוד האירוע של חנוכת המשכן, לא היה נאה להביא רק כבש קטן לזבח השלמים. אמנם, בחנוכת המשכן, מספר הקורבנות היה קטן ממספר הקורבנות בחנוכת בית ראשון וכן ממספר הקורבנות בחנוכת בית שני, אבל הביאו את המינימום ההכרחי כדי להראות מכובדות.

* ד"ר מיכאל קנובסקי עורך מדעי ובוגר הכולל והמחלקה לביולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.
1 בראשית רבה ס, ת.

לעמו, כפי שהיו לפני חטא העגל, ולקיום בקשתו של משה "הֲלוֹא בְּלִכְתֹּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי".¹⁰ ה' אינו מעוניין לשהות רק בקרבת צדיקים גדולים כמו משה ואהרן. הוא שואף לקרבה בינו לבין כל עמו, "עַם זֶה יִצְרָתִי לִי" (יש' מג:כא).
בחנוכת המשכן בפרשתנו, התורה מדגישה את הקרבה של עם ישראל כולו לקב"ה בשני אופנים:

1. בשונה מהארגון הפיזי של מחנה ישראל, שם היה המשכן והכוהנים ממוקמים במרכז, ומסביבם משה והלוויים, ולבסוף עם ישראל לשבטיו, כאן, הפסוקים מאורגנים במבנה הפוך: הכוהנים משמשים מסגרת חיצונית, משה המנהיג משמש מסגרת פנימית, ואילו עם ישראל במרכז. הכיצד? שתי הפרשיות הקשורות לכוהנים, ברכת כוהנים מצד אחד והדלקת הנרות ע"י אהרן הכהן מצד שני, הם המסגרת החיצונית. בצמוד אליהם, מופיעים שני פסוקים המתייחסים למשה: לאחר ברכת כוהנים נאמר: "וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה לְהִקְיָם אֶת־הַמִּשְׁכָּן" (במ' ז:א), ולפני "בְּהֶעֱלֵךְ אֶת הַנֵּרֹת" (במ' ח:א) נאמר: "וּבָא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֱרָאֵל מוֹעֵד" (במ' ז:פט), ואילו באמצע מרוכזים כל קורבנות הנשיאים. באופן זה, הזרקור מופנה לעם ישראל! לא לכוהנים, ולא למשה.

2. התורה מדגישה את מרכזיותו של עם ישראל וקרבתו לקב"ה בכך שהיא מפרטת שוב ושוב את הקורבנות של נשיא כל שבט ושבט, ולבסוף מציינת את הסכום הכולל של הקורבנות.

זו הייתה שעתם היפה של עם ישראל. הם שכנו כאיש אחד בלב אחד והשכינה בתוכם. חז"ל הבחינו גם הם בכך, ואמרו:

אמר רב ברכיה הכהן בשם רבי יהודה בר סימון, אמר הקב"ה לישראל: לשעבר הייתה איבה ביני לבין בני, שנאה ביני ובין בני, תחרות ביני ובין בני, אבל עכשיו שנעשה המשכן אהבה ביני לבין בני, שלום ביני ובין בני.¹¹

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:
<http://www1.biu.ac.il/parasha2>
כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il
ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

[הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן](#)
יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

10 שמ' לג:טז.
11 במדבר רבה פרק יב:א.

מקום בבוא משה אל אהל מועד היה שומע אותו הקול ששמע קודם מעשה העגל, וזה לא קרה בבית ראשון, כל שכן בבית שני שלא הלך אל המקדש נביא להתנבא באופן שישגי הנבואה תיכף. וזה כי הייתה לרצון החנוכה הזאת ומקריביה ומשה שהיה רועה.

בפרשתנו, השראת השכינה בתוך המשכן הייתה סימן מובהק לעם ישראל שה' כיפר להם על חטא העגל.⁵ ספורנו מדגיש ש"בבוא משה אל אהל מועד היה שומע אותו הקול ששמע קודם מעשה העגל". את אותו הקול ששמע משה רבנו בעלותו להר סיני, "וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל", שמע משה שוב באוהל מועד.
הרמב"ן מדגיש נקודה זו ביתר שאת בתחילת פרשת תרומה:⁶

והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכמו שאמר במתן תורה "מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעַךְ אֶת קוֹל לְיִסְרָךְ וְעַל הָאָרֶץ הִרְאָךְ אֶת אֲשֵׁי הַגְּדוּלָּה" (דב' ד:לו), כך במשכן כתיב "וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרִבִּים וַיְדַבֵּר אֲלֵיו" (במ' ז:פט).

חטא העגל יצר נתק בין הקב"ה לבין עם ישראל, וכן בין הקב"ה לאהרן, כמו שמעיד משה בספר דברים (ט:כ): "וּבְאֵהָרֹן הַתְּאֵנָף ה' מָאֵד לְהַשְׁמִידוֹ". חטא העגל יצר נתק גם בין הקב"ה למשה, שלא חטא, כמו שכתוב בתחילת התיאור של חטא העגל: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ רֵד" (שמ' לב:ז), ועל זה דורשים חז"ל:⁷

אמר רבי אלעזר, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, רד מגדולתך! כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ועכשיו ישראל חטאו, אתה למה לי?

התיקון לחטא העגל היה בניית המשכן, שאז התגייס עם ישראל כולו למלאכת הבנייה: משה דיבר "אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמ' לה:ד), ובצלאל ואהליאב באו משני שבטים שונים ונוספו אליהם "וְכָל חֶכֶם לֵב בְּכֶם יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ".⁸ התורה מדגישה את חשיבות בוני המשכן בכך שהיא מציינת אותם ואת תכונותיהם שלוש פעמים, בעוד שאת כלי המשכן היא מתארת רק פעמיים.⁹ הפרויקט הלאומי של בניית המשכן הוא זה שהביא בסופו של דבר לחידוש היחסים בין ה'

5 לאחר חטא העגל חששו בני ישראל שה' כבר אינו בתוכם. רש"י, בעקבות תורת כוהנים, מבטא זאת היטב בוי' ט:כג: "שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה: משה רבינו, כל הטורח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עוון העגל".

6 רמב"ן על שמ' כה:ב.

7 בבלי, ברכות לב ע"א.

8 שמ' לה:י.

9 ראו את מה שכתבתי בדף שבועי מספר 1410.